

УПРАВЛІННЯ БЕЗПЕКОЮ КРЕДИТУВАННЯ БАНКІВСЬКИМИ УСТАНОВАМИ

І. Ю. Романюк, магістр
Н. В. Чаленко, к.е.н., доцент
Київський національний університет технологій та дизайну

Як показує практика ведення банківського бізнесу, близько 75% своїх доходів банки отримують від кредитних операцій. Дана діяльність є прибутковою, проте вона може мати значні негативні наслідки, які іноді можуть призвести до припинення існування банківської установи як такої.

У контексті здійснення кредитних операцій варто виділяти таку категорію, як кредитний ризик – ризик небезпеки неповернення позичальником отриманого кредиту та відсотків за нього в передбачені кредитною угодою терміни.

Банк самостійно визначає рівень ризику кредитних операцій, оцінює фінансовий стан позичальників і вартість застави в межах чинного законодавства.

Для зменшення кредитних ризиків Національним банком України введені нормативи ризиків та показників кредитної діяльності комерційних банків, лімітування та страхове резервування кредитів. Враховуючи дані обмеження у політиці кредитних вкладень банки застосовують метод диверсифікації, тобто надання позик більшій кількості позичальників з одночасним можливим зменшенням обсягів надаваних позик. Та найбільш важливим кроком на шляху попередження виникнення даної загрози є ретельний аналіз фінансового стану потенційного позичальника та прогнозування майбутніх його доходів.

Та попри всі можливі запобіжні заходи банків, кредитний ризик існує і завдає чималого впливу на функціонування всієї банківської системи України. Актуальність проблеми зниження кредитного ризику дуже важлива сьогодні, тому що банківська система України розвивається стрімко, постійно розширюється коло банківських послуг, у тому числі і кредитування. Розвиток банківської системи України характеризувався протягом останніх років

динамічним зростанням обсягів кредитного портфеля, що об'єктивно вплинуло на зростання рівня ризику банківського кредитування.

Не зважаючи на існуючі загрози, кредити в країні надаються і в значних обсягах. Кредити, надані резидентам, на кінець вересня 2014 року становили 756,9 млрд. грн. Річні темпи приросту кредитів уповільнилися до 14,8%. Заборгованість резидентів за кредитами в національній валюті протягом кварталу за винятком серпня знизилась, у цілому на 6,5 млрд. грн., або на 1,2%, за квартал та на 0,4% – у вересні. Натомість кредити в іноземній валюті у гривневому еквіваленті збільшилися за квартал на 16,6 млрд. грн., або на 3,9%. У річному обчисленні найвищими залишалися темпи приросту кредитів строком від 1 року до 5 років – 25,8%.

Залишалися труднощі з обслуговуванням кредитів, особливо в іноземній валюті, в зв'язку зі зміною курсу гривні до основних іноземних валют, зменшенням реальної заробітної плати та внутрішньою міграцією. Відповідно частка кредитів в іноземній валюті в загальному обсязі наданих домашньому господарстві кредитів збільшилася до 43.9% порівняно з 35.1% на кінець 2013 року, що підвищило валютні та кредитні ризики для банків. Погіршення платоспроможності позичальників відобразилося на зростанні залишків простроченої заборгованості ДГ на 11.0%, у тому числі в іноземній валюті – на 2.4 млрд. грн., або на 9.9% за квартал.

Отже, процес кредитування як фізичних, так і юридичних осіб безперервно супроводжується виникнення кредитного ризику. Задля його мінімізації потрібно вживати жорстких контролюючих заходів на всіх стадіях кредитування. Також потребує вдосконалення і вітчизняна законодавча база в сфері банківської діяльності і кредитування зокрема.

Інвестиційна діяльність відіграє істотну роль у функціонуванні та розвитку економіки. Зміни у кількісних співвідношеннях інвестицій впливають на обсяг суспільного виробництва і зайнятості, структурні зрушення в економіці, розвитку галузей і сфер господарства.

Існують такі основні види ризику з інвестицій: кредитний ризик, ризик зміни курсу, ризик незбалансованої ліквідності, ризик дострокового відкликання, діловий ризик.

Кредитний ризик полягає в тому, що погашення основного боргу і відсотків за цінним папером не буде здійснено в належний час. Кредитний ризик пов'язаний із зменшенням фінансових можливостей емітента цінних паперів, коли він виявляється не в змозі виконати свої фінансові зобов'язання, а також із зобов'язаннями і здібностями уряду держави або його установ погашати борги по зроблених їм у населення позиками. Банки, як правило, обмежуються покупкою цінних паперів інвестиційного рівня.

Ризик зміни курсу цінних паперів. Цей ризик пов'язаний з зворотною залежністю між нормою відсотка і курсом твердовідсоткових цінних паперів: при зростанні процентних ставок курсова вартість паперів знижується і навпаки.

Протиріччя між ліквідністю та прибутковістю і визначає інвестиційний ризик, який розглядається в інвестиційній діяльності банку як дисперсія ймовірних варіантів отримання доходів з мінімальним збитком, забезпечуючи ліквідність банку в цілому.

Ризик дострокового відкликання цінних паперів. Банки зазвичай намагаються мінімізувати ризик відкликання шляхом придбання облігації, відкликання яких не може бути проведено протягом декількох років, або просто уникаючи покупки таких цінних паперів.

Діловий ризик. Усі банки стикаються із значним ризиком того, що ринкова економіка, яку вони обслуговують, може прийти в занепад зі зниженням обсягів продажів, а також зростанням банкрутства і безробіття.

Ринковий ризик обумовлений тим, що у зв'язку з непередбаченими змінами на ринку цінних паперів або в економіці цінність окремих видів паперів як об'єкта інвестиційних вкладень банку може бути частково втрачена, так що їх продаж станемо можливою лише з великою знижкою в ціні.